

Stefánia

RIPORT • KULTÚRA • TUDOMÁNY • ÉLETMÓD

Kazánfűtőből lett modern betűmetsző

Zorán: „Érzékenyek maradtunk a világra”

Micsoda dráma!

A Bajnokok Ligája-döntő – női szemmel

A dorozsmai cigányok nem költöznek Strasbourgba

Árpa utca – távol Európától

Kolompár Pálné nem tudja, hol van Strasbourg. Lehet, hogy valaha régen, amikor még a dorozsmai általános iskolában szóba került, mekkora nagy feltűrés volt Európában, s talán még arról is beszélt a tanár, hol élnek ezen az öreg kontinensen a németek, hol az oroszok, s merre a franciák, megemlégtették e francia–német város nevét. De Kolompárné (kinek apja is Kolompár volt, s rokonai között is csak az utónevek alapos ismeretével tudott eligazodni a sok-sok Kolompár között) aligha fecsérelt akár egy másodpercet is Strasbourg nevének megjegyzésére.

Betonputri, szoba-konyhával

Miért is gondolkodott volna országhatárokon túli világról, Nyugatról és Európáról? Amikor annak kellett örülnie, hogy a kegyes hatalom, mit akkoriban tanácsnak szolgáltattak, egy faluvégi betonputri szoba-konyhás lakásával jutalmazta. S gyerekként legfeljebb annyit hallhatott ki a felnőttek beszélgetéséből: a dorozsmai Búza utca, Árpa utca dehogy is cigánygettó, sokkal inkább a felemelkedés első lépcsője, megoldás (mármint a cigánykérdésre), s innen akár még a Marx téri piac is bebuszozható.

Márpedig a Marx–Mars tértől tényleg messze van Strasbourg.

De, ha valaki végigsétál a dorozsmai nyomomegyed egyetlen töredezett járdáján, észreveszi, mennyi kosz is fér rá a falakra, és cipője csak egyszer megbotlik valamelyik szeméthalomban, már nem csak abban kételkedik, hogy ezen a Földön kanyarog a strasbourgiai villamosa. Az is hihetetlen, hogy az Árpa utcától néhány kilométernyire roadshowkat rendeznek szupermarketek parkolójában, a Klauzál téren sétálók pedig azt firtatják, szép-e az új térburkolat, illik-e a városképhez az oroszlanos kút.

Persze Kolompárnéval Dorozsma szélén Csongrád megye székhelyének városfejlesztési koncepciójáról sem tudtam beszélni, merthogy ő, gyerekével a karjában, egyfolytában és rendületlenül arról beszélt: ő, bizony jól érzi magát. És hallott ugyan bizonyos cigányokról, akik nem fértek meg békében a világgal, ezért aztán útra keltek messzi országokba, de neki bizony eszé ágában sincs ilyet tenni. Hiszen házában konyha is van, vécé, de még fürödni is lehet, a dorozsmai diszkóban meg együtt ropja a táncot magyar a cigánnyal.

Csík a poháron

– Látja, ő boldog ember – mondta kísérem, dr. Szirtesi Zoltán, a dorozsmai cigánnyomor nagy ismerője, amikor elköszöntünk Kolompárnétól, és egy halom törmelék, vashulladék között átgázolva elindultunk vajdát keresni. – S bár aligha fog olyan cigányt találni ezen a telepen, aki most kivándorlásra készülne, attól még tény: a magyar romák helyzete az elmúlt években csak tovább romlott. Az egy dolog, hogy az Árpa utcában hogyan pusztulnak a házak, s mekkora a nyomor a repülőtéri romaépületben. Mert hogy a házakat egyszer akár le is bonthatják, és a lakók új épületbe költözhetnek. De mikor bontjuk le ebben az országban az előítéleteket? Mert azt, ugye, tudja, hogy egy magyar gyárban csak addig érvényes az álláshirdetés, amíg meg nem látják, hogy a munkára jelentkező cigány? Már a portás nem engedti tovább. S talán hallott arról is, hogy tizenöt évvel ezelőtt a roma férfiak száz százaléka dolgozott, de még a nők hatvan százalékának is jutott állás, ma viszont egy cigányt legfeljebb közmunkán foglalkoztatnak. Ami még megdöbbentőbb: újra eljutottunk oda, ahol talán ötven éve tartott ország – a cigányok között ismét rengeteg az analfabéta. Hogy akkor miért nem vágnak mégsem más országba a szegedi romák? Mert ebben a városban nem üldözik őket, itt még egyetlen Molotov-köztelt sem dobtak be a cigányputri ablakán bőrféjük, és ma már a dorozsmai kocsmában sem jelölik meg piros csíkkal azt a poharat, amiből a cigány iszik. Ha úgy tetszik ez is eredmény – mondta Szirtesi doktor. Majd beszélt az Egyesült Államokról, ahol a nagy néger-fe-

Kolompár Sándor, a vajda. (Fotók: Schmidt Andrea)

Strasbourg messze van

hőrcsökkentés idején adókedvezményt adtak a vállalkozóknak, ha feketét alkalmaztak. És beszélt cigánysegítő központról, ami valaha Szegeden is működött, s bizony nem lenne baj, ha újra létrehoznák. Talán majd ez is megvalósul egyszer – reménykedett Szirtesi doktor úr a dorozsmai faluvégén.

„Ez a mi földünk”

Már jómagam is majdnem erősen hittem egy szebb cigányjövőben, amikor megérkeztünk az Árpa utcai putrisor kútjához. Ott aztán a nagy hangzavarban már nem maradt se időm, se erőm rózsaszínű álmok gyártására. Az asszonyok Szirtesinét, a szegedi romák gyámoltóját rohanták le. Volt, aki dühös haraggal, más kétségbeesett jajveszékkel könyörgött, írjanak már ne-

kik valamilyen megmentő papirost, mert hogy a város ki akarja költöztetni őket még arról a nyomortelepről is.

– Házbert követelnek rajtunk – ugrott előm egy asszony –, de még villanytak a számláját is kiküldték ide. Hát miből fizessünk, árulja már el nekünk, amikor pénzünk egy fillér se nincsen, örülünk, ha a gyerek szájába jut egy falat kenyér.

– Na én aztán egy tapodtat se megyek innen, de maguk se, asszonyok, mert ez a mi földünk – kiabálta túl a ricsajozó nők zaját egy férfihang. Kolompár Sándor volt, a vajda. Kis termetű ember, hatalmas panaszkokkal. Szívét mütöttek, rokkantnyugdijas, „de talán jobb is lenne itt ebben a szent pillanatban meg is halni – harsogta –, mert a magyar cigány élete úgyse ér semmit”. Öngyilkolásra alkalmas kés után nem kapkodott a vajda, de végtelen szomorúsága

A szebb cigányjövő...

csak tovább nőtt, amikor megszólalt Rosztás Amália is, és az Árpa utcai cigányok nevében belekiáltotta a májusi tavaszba:

– Munkát adjanak nekünk, tisztességes otthon, de hogy akarunk mi ilyen nyomorban vergődni!

Segély és iskola

Ám amikor ebben a zsvajban megint csak szóba került Strasbourg, a franciák földjére menekülő, szebb életben reménykedő magyar cigányok utazása, Amália is elcsöndesült, a vajda se leltározta tovább panaszeit.

– Nézze, uram, mi is hallottunk ezt is, meg azt is zámosokról, meg kivándorlásról. De én azt mondom, ha valaki erre a földre született, az itt keresse a boldogulását. Bolond ember az, aki azt hiszi, neki

majd a franciák nagyobb jólétet adnak. Ott se tűrik a cigányt jobban, mint Magyarországon. Itt legalább a gyerekeim iskolába járhatnak, meg aztán, ha kevés is segély, csak kapok abból én is – magyarázta Amália. – Fajgyűlölet pedig Szegeden nincsen is, legfeljebb néha összeakaszkodnak a legények, az jól van – tette hozzá, mint aki úgy véli, ennyi beszéd éppen elég búcsúzás előtt. Mivel Szirtesiné is elmagyarázta már az Árpa utcaiaknak, de hogy is akarja őket a város egyik napról a másikra utcára tenni, jó napot kívánva el is köszöntünk.

2001 májusának közepén történt mindez, amikor a szegedi belváros kisvendéglőiben arról vitáztak sörtől vidámódó urak, költösn-e Magyarország hétszázmilliárd forintot olimpiára!

Bátyi Zoltán